

Nytt fra CenSES

NR 1/FEBRUAR 2012

Aktuelt
Side 1/2 >>

Publikasjoner
Side 3 >>

Studentoppgaver
Side 4 >>

Arrangementer
Side 4 >>

Innovasjonsforum og entreprenørskole

I arbeidet med å bringe teknologi ut i samfunnet arrangerte CenSES i desember det andre i rekken av FME Innovasjonsforum og lanserte CenSES entreprenørskole.

Foto: Shutterstock

Roger Sørheim er en av initiativtaker til FME Innovasjonsforum. Foto: NTNU

FME Innovasjonsforum tar tak i utfordringen med å få ny teknologi ut i markedet ved å skape en arena der næringsliv og fagmiljø kan møtes for å utveksle ideer og erfaringer, samt finne potensielle samarbeidspartnere. Alle de elleve FMEene er med.

– Vi skal skape en arena for gode historier rundt innovasjon og teknologiutvikling, sier Roger Sørheim, som sammen med Ola Edvin Vie er en av initiativtakerne til Innovasjonsforum. Gjennom Innovasjonsforum ønsker CenSES å bidra til at teknologiutviklingen kommer samfunnet til gode. Entreprenørskap krever mer enn gode ideer, og derfor inneholder innovasjonsforumet også temaer om rammene rundt samarbeid, der blant annet rettigheter og patenter inngår. For å skape en best mulig arena for nytenking vil arrangementet bestå av foredrag, workshops og

muligheten til å stille ut posters som presenterer nyskapinger. Det legges også til rette for innlegg fra selskaper med suksesshistorier og presentasjoner fra organisatorer av andre innovasjonsforum.

De ca 25 deltakerne på innovasjonsforumet i desember fikk høre Innovasjon Norge og Forskningsrådet fortelle om konkrete virkemidler for innovasjonsprosjekter i FMEene, samt hvordan FME NOWITECH jobber med innovasjon gjennom sin Committee for Innovation and Commercialization (CIC).

CenSES Entreprenørskole

Ett nytt pilotprosjekt som ble presentert på Innovasjonsforumet var CenSES entreprenørskole.

Skolen skal tilbys doktorgradsstipendiat og unge forskere ved alle FMEene

og organiseres av CenSES og NTNUs Entreprenørskole. Formålet er å identifisere prosjekter med kommersialiseringspotensial, motivere og lære stipendiater og unge forskere om kommersialisering av teknologi samt forsterke kommersialiseringsfokuset hos FMEene.

Les mer om CenSES Entreprenørskole på våre nettsider [her](#).

Kontaktpersoner Innovasjonsforum:

Førsteamanuensis Ola Edvin Vie (ola.edvin.vie@iot.ntnu.no)
Professor Roger Sørheim (roger.sorheim@iot.ntnu.no)

Kontaktpersoner CenSES

Entreprenørskole:
Stipendiat Øyvind Bjørgum (oyvind.bjorgum@iot.ntnu.no)
Professor Roger Sørheim (roger.sorheim@iot.ntnu.no)

CenSES årskonferanse

CenSES første årskonferanse ble arrangert 14.-15. desember i Oslo og samlet totalt 70 deltakere fra forskning, forvaltning og industri.

Plenumssesjonen dag en hadde fokus på investeringer og potensial for fornybar energi (bl.a. offshore vind, grønne sertifikater) samt energiscenarier og modellering av disse. Program og presentasjoner finner du på CenSES nettsider [her](#). Dag to ble det holdt fire tematiske sesjoner med utgangspunkt i forskningsområdene i CenSES der brukerpartnerne fikk anledning til å kommentere innlegg fra forskningen. I tillegg var det fire workshoper på ulike brukercase hvor forskere og brukerpartnere diskuterte ulike prosjekter som går på tvers av forskningsområdene.

Professor Edgar Hertwich ved NTNU tok det store perspektivet i CenSES og ser på hele jordkloden som et økosystem. Mye av utviklingen drives av teknologioptimister som gjennom energiscenarier og livsløpsanalyser tegner et fremtidsbilde. Det er ikke tilstrekkelig hevder Hertwich.

– For eksempel er ikke begrenset ressurstilgang på jordkloden tatt i betraktning. Vi er i en situasjon og på en utviklings-

Årskonferansen er møteplass for alle som er med i CenSES-familien. Her netterkes det over en smoothie. Foto: Claude R. Olsen.

bane som ikke er bærekraftig. En kraftig forandring må til, ikke bare marginale forbedringer, sier han.

Hertwich forsker nå på sosioøkologiske systemer der mennesket, naturen og kulturen sees i sammenheng. ■

Nytt ERA-Net forskningsprosjekt om smartgrids

Forskere fra Institutt for tverrfaglige kulturstudier (KULT), NTNU har akkurat gått i gang med et nytt prosjekt sammen med kolleger fra Aalborg Universitet og den baskiske bedriften ZIV Metering Solutions. Målet for prosjektet Integrating Households in the Smart Grid (IHSMAG) er å studere utrulling av smartgridteknologi i de tre landene for å lære mer om hvilke muligheter og utfordringer teknologien bringer med seg for de som skal utforme politikk, de som selger tjenester og sluttbrukerne av teknologien. Forskerne fra NTNU skal først og fremst fokusere på husholdningene og deres rolle i det nye, smarte energinettet. NTE Holding og Enova er også med på prosjektet fra norsk side. ■

Doktorgradsstipendiat
Veronica Araoz

Stipendiatpresentasjon:

Hvordan sette prisen i et deregulert elektrisitetsmarked?

Veronica Araoz er stipendiat ved NHH, Institutt for foretaksøkonomi. Forskningsprosjektet hennes heter «Pricing on the Deregulated Electricity Market». Etter dereguleringen av elektrisitetsindustrien har forskere fått nye muligheter til å undersøke hvordan en tidligere monopolbasert industri kan møte det åpne markedet. Å sette prisene for å sende det riktige signalet til markedspartene er en utfordring i elektrisitetsmarkedet, på grunn av elektrisitetens natur hvor non-konvekset er et kompliserende element.

Med sin forskning prøver Araoz å komme frem til en ny tilnærming for å finne engrospriser for dette markedet. ■

Har du en spennende idé innenfor miljøvennlig energi?

Tankesmia Grønn Fase, Olje- og energidepartementet og Tekna deler ut en premie på 50 000 kr til beste idé som fremmer miljøvennlig energi. Alle studenter og stipendiater ved norske høyskoler og universiteter kan søke. Søknadsfrist: 1. mars 2012.

Les mer her: <http://www.sffe.no/?p=1933>

CenSES med blogg på forskning.no

CenSES har nå lansert sin egen blogg som er en utvidelse av bloggen «Dei fornybare». Den ble startet opp av Program om fornybar energi ved Høgskolen i Sogn og Fjordane og Vestlandforskning. Her vil CenSES-forskere publisere aktuelle bidrag fra forskningen sin, og åpne for debatt og dialog.

Les bloggen her: http://www.forskning.no/blog/dei_fornybare

Nytt fra senterledelsen

Asgeir Tomasgard og Marianne Ryghaug.

Alle partnere har nå signert konsortieavtalen, og Klif er i tillegg tatt opp som nytt medlem. Styret med styreleder Kari Melby er valgt, og hadde sitt første styremøte i januar. Vi ser frem til 2012 som et år hvor vi kan fortsette våre ulike forskningsaktiviteter, brukercase og samarbeid på tvers av forskningsområdene ved senteret.

En aktivitet vi ønsker å bidra til er mer populærvitenskapelig formidling av forskningen som gjøres ved CenSES, både for å kunne delta i samfunnsdebatten og for å nå ut til en større del av befolkningen. Et ledd i dette arbeidet er opprettelsen av en egen CenSES-blogg som du kan lese mer om i dette nyhetsbrevet.

Mvh Asgeir Tomasgard og Marianne Ryghaug

Publikasjoner

Nørstebø V. S., Schütz P., Fodstad M., Hellemo L., Midthun K., Rømo F., Tomasgard A., 2011, *Using Operations Research to Plan Natural Gas Production and Transportation on the Norwegian Continental Shelf*. Wiley Encyclopedia of Operations Research and Management Science. Oxford, John Wiley & Sons, Inc.

Seljom P, Rosenberg E., Fidje A., Haugen J. E., Meir M. G., Rekstad J. B., Jarlset T., 2011, *Modelling the effects of climate change on the energy system- A case study of Norway*. *Energy Policy*, Volume 39, Issue 11, Pages 7310-7321.

Strachan N., Hoefnagels R., Ramírez A., van den Broekb M., Fidje A., Espegren K., Seljom P., Blesl M., Kober T., Grohnheit P. E., 2011, *CCS in the North Sea region: A comparison on the cost-effectiveness of storing CO2 in the Utsira formation at regional and national scales*, *International Journal of Greenhouse Gas Control*, Volume 5, Issue 6, Pages 1517-1532.

Holden E., Linnerud K., 2011, *Troublesome Leisure Travel: The Contradictions of Three Sustainable Transport Policies*, *Urban Studies*, 48(14) 3087–3106.

Arvesen A., Bright R. M., Hertwich E. G., 2011, *Considering only first-order effects? How simplifications lead to unrealistic technology optimism in climate change mitigation*. *Energy Policy* 2011, 39, (11), 7448-7454.

Hanson, J. Kasa S., Wicken O., 2011, *Energirikdommens paradokser - Innovasjon som klimapolitikk og næringsutvikling*, Universitetsforlaget, ISBN 9788215018348, 265 s.

Swensen, E., 2012. *Vi bør alle bli skeptikere*. Kronikk i Klassekampen 06.01.12

Spennende studentoppgaver på NTNU

Studentene Christian Eriksen og Kristian Bergaplass har vurdert barrierer og muligheter for at Nordland, Troms og Finnmark kan utvikle ny industriell aktivitet knyttet til olje- og gass. Oppgaven er basert på teorigjennomgang av industriell utvikling og intervjuer med en rekke aktører. Det pekes på at oppløsningen av Landsdelsutvalget for Nord-Norge har forsterket en situasjon der det mangler et klart overordnet strategisk perspektiv på industriell utvikling. Samtidig kan en mer kortsiktig orientering med intern konkurranse mellom geografiske områder og fylker redusere evnen til langsiktig verdiskaping og konkurransekraft.

Birthe Sønning og Ida Sølvskuudt har gjennomført intervjuer blant norske bedrifter som arbeider med bølge- og tidevannskraft. Potensial, kostnadssituasjon samt ulike teknologier beskrives – mens hovedvekt legges på bedriftenes vurdering av barrierer og muligheter for vekst.

Rolf Erik Tveten og Gaute Løset har fokusert bruk av LNG i maritim sektor med vekt på dagens og kommende miljøkrav, hvilke teknologier som er mest aktuelle og kostnadsbilde og kort og lengre sikt. De anvender teori knyttet til konkurranse mellom teknologier for å analyse dagens situasjon og vurdere hva som vil være nøkkelfaktorer for overgang i retning av mer bruk av LNG innen maritim sektor.

Alle oppgavene utføres ved Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse (IØT) ved NTNU. Veileder er professor Øystein Moen. Spørsmål knyttet til oppgavene kan rettes til ham på oystein.moen@iot.ntnu.no.

Nye forskere ansatt høsten 2011

Gard Hopsdal Hansen har begynt som forsker ved CenSES, Institutt for tverrfaglige kulturstudier (KULT), NTNU.

Sarmita Paha er ansatt som postdoktor ved Høgskolen i Sogn og Fjordane

Xiaomei Cheng begynte som stipendiat ved NHH.

Karen Byskov Lindberg er ansatt som stipendiat i 75 % stilling ved CenSES/ZEB (50/50) og jobber i en 25 % stilling i NVE.

Tyson Weaver er ansatt som stipendiat ved Høgskulen i Sogn og Fjordane/ Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse (IØT), NTNU.

Hans Jakob Walnum er ansatt som stipendiat ved Vestlandsforskning

Vivek Sinha er ansatt som stipendiat ved Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse (IØT), NTNU

Ekaterina Bjørnåli postdoktor ved Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse (IØT), NTNU.

Ola Edvin Vie er ansatt som postdoktor ved Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse (IØT), NTNU (i permisjon til 01.01.2013).

Arrangementer

Energiprisen 2012. Søknadsfrist 1. mars

CenSES School of Entrepreneurship
11. – 13. mars 2012, Oppdal.
Søknadsfrist 23. februar.

Technoport
16. - 18. april 2012., Trondheim

The Renewable Energy Research Conference (RERC) 2012, del av Technoport 2012
16. - 17. april 2012, Trondheim

3rd International Conference on sustainability Transitions. Sustainable Transitions: Navigating Theories and Challenging Realities
29.-31. august 2012, TU, København

Annual Meeting of the Society for Social Studies of Science (4S)/EASST
17.-20. oktober 2012

For flere arrangement se:
<http://www.ntnu.no/censes/kalender>

CenSES

Centre for Sustainable Energy Studies

CenSES — Centre for Sustainable Energy Studies

Det humanistiske fakultet
NTNU
N-7491 Trondheim

www.censes.no
censes@ntnu.no

For abonnement på nyhetsbrevet, skriv til censes@ntnu.no

Redaksjonelle bidragsytere:
Claude R. Olsen,
Ane Marte Heggedal og
Carina E. Reinholtsen

Layout/Design:
Endre Barstad Grafisk

VESTLANDSFORSKING

UiO • Universitetet i Oslo